

ОРГАН НА НАЦИОНАЛНАТА АСОЦИАЦИЯ ЗА СЕМЕНА

СЕНТЕМВРИ-
ОКТОМВРИ
2010
ГОДИНА X

ЦЕНА
4.00 лв.

агроном

СПИСАНИЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Тема на броя:

ДЕЛИКАТЕСНИ ВИДОВЕ ЗЕЛЕ

търсете ни на www.agronom-bg.com

КУЛТУРИТЕ НА МИКРОКЛИМАТА - ПОСОКА
ЗА РАЗВИТИЕ НА НАШАТА СЕЛЕКЦИЯ
СРАВНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО
И ГРЪЦКО ЗЕМЕДЕЛИЕ
НЕПРИЯТЕЛИ ПО МАСЛОДАЙНАТА
РАПИЦА ПРЕЗ ЕСЕННИЯ ПЕРИОД

syngenta

Nota Bene

ГОТВИ СЕ ПРОМЯНА В ПРСР ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ
НА СРЕДСТВА КЪМ МЯРКА 121стр.4

СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕСстр.4

Актуално

ВНИМАНИЕ: ФАЛШИВИ ПРЕБРОИТЕЛИ
НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВАстр.5

Позиция

ЧАСТНАТА СЕЛЕКЦИЯ - УЮТНО МЯСТО
ЗА ВИДНИ СЕЛЕКЦИОНЕРИ В ПЕНСИЯстр.6

КУЛТУРИТЕ НА МИКРОКЛИМАТА - ПОСОКА ЗА
РАЗВИТИЕ НА НАШАТА СЕЛЕКЦИЯстр.7

Анализ

МЕСОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗстр.9

Агрокомпас

СРАВНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО
И ГРЪЦКО ЗЕМЕДЕЛИЕстр.11

Растителна защита

НЕПРИЯТЕЛИ ПО МАСЛОДАЙНАТА РАПИЦА
ПРЕЗ ЕСЕННИЯ ПЕРИОДстр.14

ДОМАТЕНИЯТ МИНИРАЩ МОЛЕЦ -
НОВ НЕПРИЯТЕЛстр.18

Житни култури

ТРИТИКАЛЕстр.19

Тема на броя

РАЗНООБРАЗИЕТО НА ДЕЛИКАТЕСНИ
ВИДОВЕ ЗЕЛЕстр.21

Трайни насаждения

КУЛТИВИРАН ДРЯНстр.24

Издава: „АГРОПРЕС ПЛЮС“ ЕООД ©

Управител и главен редактор:

Людмила Господинова

Отговорен редактор:

проф. д-р ссн Петко Иванов,

Редакционна колегия:

доц. д-р Димитър Греков,

проф. д-р ссн Иванка Лечева,

ст. н. с. д-р Тотка Митова,

ст. н. с. д-р Христо Бозуков,

ст. н. с. д-р Мария Рисина,

проф. д-р ссн Димитър Чолаков

ст. н. с. д-р Николай Ценов

С партньорството на Аграрен университет
За качеството на реклами и грешки в текстовете
предоставени от рекламодателите, редакцията
не носи отговорност!

Адрес на редакцията:

1000 София, ПК. 1148

тел./факс: (02) 846 34 71; 0899 84 12 84 - управител;

GRAPHIC TIME Design Alex & Alex Redelavov

Графичен дизайн и предпечат

СД График Тим

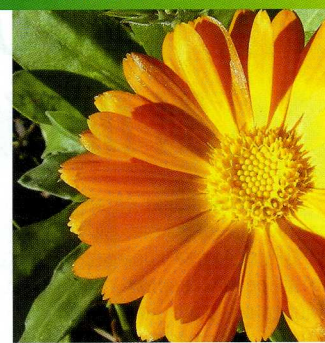
872 34 69 - Офис

e-mail: agronom_bg@abv.bg

iza-art@dir.bg

ISSN 1311-7815

Билки

НЕВЕНстр.25

Консултация

АЛТЕРНАТИВИ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ
НА ОПРЕДЕНИ КУЛТУРИ В ТЮТЮНЕВИТЕ
РАЙОНИ НА БЪЛГАРИЯстр.26

Почвознание

ВЛИЯНИЕ НА ЕРОЗИЯТА ВЪРХУ ПОТЕНЦИАЛНОТО
ПОЧВЕНО ПЛОДОРОДИЕстр.27

Екология

ЗАЩИТА НА ПОЧВИТЕ И РАСТЕНИЯТА
ОТ ЗАМЪРСЯВАНИЯ С ТЕЖКИ МЕТАЛИстр.28

Алтернативна енергия

ДИСКУСИЯ ОТНОСНО БИОГОРИВАТАстр.30

10 ГОДИНИ СЪС
списание

агроном

ВАШИЯТ КОНСУЛТАНТ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО

Участвайте
в абонаментната кампания
2011 г.

АГРОНОМ 3
СЕПТЕМВРИ-ОКТОМВРИ/2010

НЕПРИЯТЕЛИ ПО МАСЛОДАЙНАТА РАПИЦА ПРЕЗ ЕСЕННИЯ ПЕРИОД

Гл. асистент, г-р Димитър Димитров
Добруджански земеделски институт -
гр. Генерал Тошево

Икономическото значение на рапицата в страната, а и в световен мащаб непрекъснато нараства. Успоредно с високите си предимства като маслодайна култура и отличен предшественик на зърнено-житните култури, отглеждането на рапицата се съпътства от редица растително-защитни проблеми. Голям брой неприятели при определена плътност могат да причинят стопански загуби, дори и ликвидиране на посева.

Икономически най-важният неприятел по маслодайната рапица е рапичният цветояд *Meligethes aeneus* (Fabricius, 1775), като химичната борба срещу него се извежда през пролетта по време на бутонизация до начало на цъфтеж на рапицата. Много стопани заострят вниманието си едва тогава, като пропускат наблюденията за насекомни неприятели, които се появяват през есенния период. По маслодайната рапица през есента могат да се появят и да нанесат по-сериозни поражения рапичната стъблена бълха *Psylliodes chrysocephala* (Linnaeus, 1758), рапичната листна оса *Athalia rosae* (Linnaeus, 1758), рапичният бръмбар *Entomoscelis adonidis* (Pallas, 1771), черният рапичен скритохоботник - *Ceuthorrhynchus picitarsis* (Gyllenhal, 1837), зелевата коренова муха - *Delia radicum* (Linnaeus, 1758), както и някои други видове, които се появяват инцидентно и много рядко достигат висока плътност, като зелевият молец - *Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758), галообразуващият зелев хоботник - *Ceutorhynchus pleurostigma* (Marshall, 1802), телени червеи, ларви на нощенки, зелевата листна въшка и щурци. Най-често се появяват рапичната стъблена бълха и рапичната листна оса.

След прекарана лятна диapaуза, в началото на месец септември, се появяват възрастните на рапичната стъблена бълха - *Psylliodes chrysocephala* L. Възрастното е с дължина от 3 до 5 mm и с мощни задни крака. Тялото е продълговато елипсоидно, с метален тъмносин до черен, понякога светлокафяв цвят. Характерен видообразен признак са 10 членините антени, както и червената окраска на предната част на главата и краката. (Снимка 1.) Бълхите се концентрират по току-що поникналите рапични растения като, за да узреят половно в продължение на 2-3 сед-

Снимка 2 - гъсеница на рапичната листна оса

мици се хранят усилено с котиледоните и младите първи листа. Изгризват овални отвори, с диаметър до 3 милиметра, със запазен горен или долен епидермис. При масова поява на бълхите може да се стигне до пълно унищожаване на посева. Узрели половно, бълхите копулират и започват да отлагат яйцата си в почвата около растенията. Обикновено през октомври започва излюпването на ларвите, което е разтегнато и продължително. Ларвата е с мръсно бяло тяло, осеяно с малки редки четинки, с 3 чифта гръдни крака, на дължина до 7-8 mm, с добре изразена кафеникава глава и по-тъмно анално членче. Повредите от ларвите в този период са най-вредните за рапичните растения. Ларвите търсят поникналите растения, проправяйки си път чрез гризане за да достигнат до листните дръжки на първите листа. Често те прогизват тунели в младото стъбло, достигайки понякога до растежния връх. Тези повреди водят до отслабване на стъблото, до нахлуването на вода в изгризаните тунели, която при понижаване на температурите замръзва и причинява измръзване на стъблото и листата. Отворите по стъблата и ли-

Снимка 1 - рапичната стъблена бълха

стата, направени от ларвите на рапичната стъблена бълха са входна врата за гъбни болести като фома и вертицилийум, които допълнително причиняват загуби.

Химичната борба срещу рапичната стъблена бълха е наложителна при плътност от 2 възраст-

ни на 1 m² при поникване, 4 възрастни на 1 m² след разтваряне на трети лист или при 3-5 ларви на растение.

От края на юли и началото на август до края на октомври лети третото поколение на **рапичната листна оса - *Athalia rosae* L.** До поникването на рапицата осите снасят по синапа и самосевките. След поникването на рапицата те се концентрират в посевите и снасят по семеделите и първите същински листа. Излюпилите се ларви нанасят вреда по листата на рапицата. Лъжегъсениците са с продълговато цилиндрично, голо тяло. Главата им е лъскаво черна. Краката са 11 чифта. Надлъжно по тялото им минават по една гръбна и две странични тъмнокафяви ивици. Дълги са 17-18 mm (Снимка 2). Вред-

Снимка 3 - рапичен бръмбар

гръдът е изпъкнал, фино точкуван и с черно три-

Снимка 4 - зелев молец

ната им дейност се изразява в нагривания по долния епидермис на листата под формата на малки ямички. С нарастването си лъжегъсениците прогизват отвори по листната петура, които постепенно се уголемяват или правят периферни нагривания, а по-късно изяждат цялата петура без главните нерви. При масово нападение унищожават страничните нерви, нагриват централния нерв, листната дръжка и вегетационния връх. При силни повреди растенията загиват още през есента.

Химическата борба е насочена към младите лъжегъсеници и се извършва при плътност от 2-3 лъжегъсеници на 1 m². Може да се напръскат само огнищата на нападение.

В началото на месец септември, след прекаран летен сън в почвата, се появяват възрастните екземпляри на **рапичния бръмбар - *Entomoscelis adonidis* Pall.** Те преминават по ранно засятата рапица и се хранят с листата на растенията, като при висока плътност могат да разреждат посева значително.

Възрастното насекомо отгоре е кремаво-червено, а от долната страна е черно. Предне-

ъгълно петно с върха напред. По елитрите преминават три надлъжни тъмнокафяви до черни ивици като средната е по-къса. Дължината на тялото е 7-10 mm (Снимка 3).

В редки случаи, при дълга и топла есен, с по-малко валежи, част от снесените яйца се излюпват и гъсениците също нанасят вреда по растенията, като нагриват листата.

Химична борба срещу рапичния бръмбар се извежда при плътност 2-3 бръмбара на 1 m².

През есента е необходимо и следене за поява на **черния рапичен скритохоботник - *Ceuthorrhynchus piciparsis* Gyllenhal.** Той се появява през месец октомври. След копулация хоботниците снасят яйцата си в специално издълбани ямички в листните дръжки, централните нерви и по-рядко в по-дебелите странични жилки на листата. Яйценосният период започва от края на октомври и завършва към края на април, а основната част от яйцата се снасят от края на октомври до края на декември. От яйцата, снесени по-рано през есента се излюпват ларви, а по-късно снесените, които не могат да

завършат ембрионалното развитие, през зимата загиват до 40%.

Вредни за рапичните растения са ларвите на скритохоботника. Ларвите са дъговидно извити, без крака, с прозрачно бял цвят. Главата на ларвата от първата възраст е тъмнокафява, от останалите две възрасти - светлокафява. Ларвите минират дръжките на листата, а след това преминават в стъблото, без да излизат на открито. При слабите растения с къси и тънки листни дръжки те бързо достигат до централната част на стъблото още през есента и се вгризват във вегетационния връх. Там те изгризват обща празнина, в която се хранят до завършване на развитието си. Такива растения през зимата загиват, а ако не загинат - не образуват централни стъбла, а само странични. При буйно развиващите растения ларвите се изхранват само със сърцевината на дръжките без да навлизат в стъблото. Силно нападнатите растения изостават в развитието си и дават много ниски добиви.

В райони, където се отглеждат кръстоцветни зеленчукови култури или има силно заплевеляване с кръстоцветни плевели (синап, дива ряпа, овчарска торбичка и др.) е възможно появата на **зелевата коренова муха - *Delia radicum* L.** Вредни за рапицата са ларвите на мухите от трето поколение. Ларвите на зелевата коренова муха са белезникаво бели, без глава и без крака. Имат 12 брадавички на последния сегмент на тялото. На дължина достигат 7-10 mm. Ларвите нагриват повърхностно корените на рапичните растения или се вгризват и правят ходове в тях. Нападнатите растения изостават в развитието си, листата им избледняват и увяхват. При по-сухи условия младите растения изсъхват напълно. Повредите по корените благоприятстват развитието на патогенни гъби, които допълнително влошават развитието на рапицата.

Някои стопани смятат, че като използват за сеитба третирани с инсектицид семена, си решават проблемите с насекомите по рапицата през целия есенен период. Трябва да се знае, че третирането на семена осигурява защита от сеитбата до първите десетина дни след поникването. След това действието на препаратите намалява, а младите растения са много чувствителни към повреди от насекомите.

След поникването на рапицата е необходимо редовно обследване на посевите за нападение от насекомите чрез визуални наблюдения, жълти съдове, и цветни лепливи табла. При достигане на плътност на неприятелите над икономическия праг на вредност химическа борба може да се изведе с разрешени за употреба синтетични пиретроиди или фосфорорганични инсектициди с добавяне на прилепител.